

บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษา แบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

The Role of The Secondary Educational Service Area Office for Organizing Inclusive Education in Secondary School

¹นิสา บรรจงการ ²นุชนรา รัตนศิริประภา

¹Nisa Bunjongkan ²Nuchnara Ruttanasiraprapa

^{1,2}ภาควิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{1,2}Department of Educational Administration,

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

¹Corresponding author, e-mail: nisa-@hotmail.com

Received April 9, 2025; Revised April 23, 2025; Accepted: August 24, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 2) เพื่อศึกษาบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา 3) เพื่อศึกษาผลการยืนยันบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างคือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจำนวน 56 เขตพื้นที่ เมื่อรวมผู้ให้ข้อมูลเขตพื้นที่การศึกษาละ 7 คน จำนวน 56 เขต รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 392 คน ทั้งนี้โดยใช้ผู้ให้ข้อมูลเป็นหน่วยวิเคราะห์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งประเภท เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบสอบถามความคิดเห็น และแบบสอบถามเพื่อยืนยัน สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ ผลการวิจัย พบว่า 1. องค์ประกอบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) กำหนดนโยบายและวางแผนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 2) พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 4) พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวม 5) จัดระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม และรายงานผลการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 2. บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 บทบาท ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายและแผนงานเพื่อการศึกษาแบบเรียนรวม 2) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสอนเพื่อการศึกษาแบบเรียนรวม 3) การส่งเสริมการทำงานและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาแบบเรียนรวม 4) การพัฒนาความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวม 5) การนิเทศและติดตามการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในเขตพื้นที่ 3. ผลการยืนยันบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่าบทบาทมีความถูกต้อง เหมาะสม
เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

คำสำคัญ: มัธยมศึกษา; การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม; สำนักงานเขตพื้นที่

Abstract

This research article aims to 1) examine the components of inclusive education management, 2) study the roles of Secondary Educational Service Area Offices in managing inclusive education in secondary schools, and 3) investigate the validation results of these roles. This study employed a descriptive research methodology. The sample consisted of 56 Secondary Educational Service Area Offices. The total number of participants was 392. The sample was selected using stratified sampling, with each informant serving as a unit of analysis. Research instruments included semi-structured interview forms, opinion questionnaires, and validation questionnaires. The statistical methods used in the study were frequency, percentage, mean, standard deviation, and exploratory factor analysis. The research findings revealed that: 1. the components of inclusive education management by Secondary Educational Service Area Offices consisted of five components: 1) policy formulation and planning for inclusive education management, 2) development of innovations and technologies for inclusive education, 3) building collaborative networks for inclusive education management, 4) improving the quality of inclusive teaching and learning, and 5) establishing a system for supervision, monitoring, and reporting on inclusive education. 2. the roles of the Secondary Educational Service Area Offices included five roles: 1) policy and planning formulation for inclusive education, 2) promoting the use of technology and innovation in inclusive teaching, 3) encouraging collaboration and network building in inclusive education development, 4) developing teachers' capacity for inclusive instruction, and 5) supervising and monitoring inclusive teaching to improve educational quality in their areas. 3. the validation results of these roles by experts indicated agreement that the roles are accurate, appropriate, feasible, and beneficial, and are consistent with the theoretical framework of the research.

Keywords: Secondary Education; Inclusive Education Management; Service Area Office

บทนำ

การจัดการศึกษาในสมัยก่อนมีแนวทางการจัดการศึกษาตามความคิดความเชื่อและนโยบาย
ของสังคมการเมืองและการปกครองในสมัยนั้น ยกตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.
2464 ที่บัญญัติไว้ว่ารัฐมนตรีอาจยกเว้นเด็กไม่ต้องเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาได้ ถ้าบิดา

มารดาหรือผู้ปกครองแจ้งว่าเป็นเด็กพิการหรือทุพพลภาพ นั้นแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาในอดีตสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษยังถูกจำกัด มีการจัดการศึกษาเพียงรูปแบบเดียว คือ การศึกษาในระบบปกติ (Regular Education) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาในโรงเรียนที่จัดให้เฉพาะเด็กปกติที่สามารถมาเรียนได้เท่านั้น ยังไม่ได้คำนึงถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือเด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาประเภทอื่น ๆ แต่ต่อมาแนวคิดการจัดการศึกษาแบบดั้งเดิมนี้ได้เปลี่ยนไป มีกลุ่มนักศึกษามองเห็นว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือเด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาหรือรับเข้ามาเรียนในโรงเรียนได้จึงจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาใน โรงเรียน และเป็นจุดกำเนิดการศึกษาพิเศษ (Special Education) เป็นการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่างๆ ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เด็กที่มีปัญหาทางด้านอารมณ์และสังคม เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กพิการซ้ำซ้อน เด็กปัญญาเลิศ ซึ่งเด็กกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้จะไม่สามารถได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการจัดการศึกษาแบบเดียวกันกับเด็กปกติ ดังนั้นจึงได้มีการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นมาอย่างต่อเนื่องและมีพัฒนาการยาวนานกว่า 70 ปี โดยเริ่มต้นอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2482 ได้มีการเปิดโรงเรียนสอนคนตาบอดแห่งแรกขึ้นโดยชาวอเมริกันชื่อ มิสเจนิวิฟ คอลฟิลด์ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น และเป็นผู้นำอักษรเบรลล์มาเผยแพร่แก่ผู้พิการทางสายตาในประเทศไทยเป็นครั้งแรก ต่อมา พ.ศ. 2494 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่างๆ โดยกรมสามัญศึกษาเปิดโรงเรียนพิเศษเฉพาะความพิการ และต่อมาในปี พ.ศ. 2529 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการประถมศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติโดยทดลองเรียนร่วม ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวในระยะเวลาต่อมาได้รับความสนใจอย่างมากในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในปี พ.ศ. 2542 รัฐบาลจึงได้ประกาศนโยบาย “คนพิการทุกคนอยากเรียนต้องได้เรียน” และส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้สามารถพัฒนาตนเองและสังคมได้ หลังจากที่ได้มีการจัดการเรียนร่วม นักวิชาการศึกษาพิเศษได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนที่จัดการศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการกับเด็กที่เรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กกลุ่มนี้ไม่มีความแตกต่างกัน และพบว่าเด็กที่เรียนร่วมนั้นมีทักษะทางสังคมดีกว่าเด็กที่อยู่ในโรงเรียนพิเศษเฉพาะความพิการ และยังสามารถพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือพฤติกรรมที่ยอมรับกันในสังคมทั่วไปได้ดีกว่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และ

ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ได้สอดคล้องกับแนวคิดของ ณรงค์ เหล่าธีระเชาวน์ ได้กล่าวว่าประชาชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน และย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับ ความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันทั้งชายและหญิง การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างใด ๆ เช่น ถิ่นกำเนิด ภาษา อายุ ความพิการทางสภาพร่างกายหรือจิตใจ สุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะเศรษฐกิจ ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใดจะกระทำมิได้ สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในความเป็นมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยสิทธิตามธรรมชาติและสิทธิที่มีกฎหมายรับรองเพื่อให้ทุกคนตระหนักในสำคัญของสิทธิมนุษยชนและเป็นแนวทางปฏิบัติต่อกันในฐานะเพื่อนมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน โดยตระหนักว่าทุกคนมีสิทธิในชีวิต ในการยอมรับนับถือและดำรงชีวิตตลอดจนในการได้รับการศึกษา เพื่อนำองค์ความรู้มาพัฒนาตนเองตามแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม (ณรงค์ เหล่าธีระเชาวน์, 2556)

ปัจจุบันการพัฒนาแนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีการปรับเปลี่ยนอีกครั้ง โดย สุชาดา บุษพา ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาแบบเรียนรวม โดยการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) หรือการเรียนรวม (Inclusion) เป็นการจัดให้เด็กทุกคนในโรงเรียน ซึ่งจะเกิดประโยชน์มากกว่า โดยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรวมกับเด็กทั่วไปในชั้นเรียน แนวคิดของการศึกษาแบบเรียนรวมส่งผลให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการศึกษา ด้านการแพทย์ ด้านอาชีพและด้านสังคม ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กทุกคน (สุชาดา บุษพา, 2557) โดยสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้จัดทำแนวทาง เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้นความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นการแสดงเจตนารมณ์เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้รับสิทธิและโอกาส ในการศึกษาอย่างเสมอภาคกัน โดยมีการจัดการที่เหมาะสมในโรงเรียนและห้องเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์ที่ยึดหลักปรัชญาของการอยู่ร่วมกัน (Inclusion) เน้นให้มีการนำบริการสนับสนุนต่าง ๆ มาจัดกระบวนการเรียนการสอนสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยกำหนดทางเลือกให้หลาย ๆ ทาง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรวมกันได้โดยไม่แบ่งแยกและไม่เลือกปฏิบัติ รวมถึงการให้ความสำคัญกับคุณภาพของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมก็ยังเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญอย่างหนึ่งในการ บ่งบอกคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้ เพื่อใช้เป็นหลักเทียบเคียงในการส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแล รวมถึงการติดตามตรวจสอบประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา และยังเป็นแนวทางให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการนิเทศกำกับติดตาม ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบในทิศทางที่เหมาะสมได้ต่อไป (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2560)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำนโยบายสู่การปฏิบัติและพบปัญหาอุปสรรคและจุดอ่อน (Weaknesses) หลายประการที่สำคัญ เช่น การมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทาง เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาทุกระดับขาดการเชื่อมโยงระหว่างกัน

ไม่ได้รับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ขาดบุคลากร มีความรู้ ความชำนาญ และทักษะการสอนในกลุ่มสาระวิชาที่ตรงกับความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะ ความพิการ ผู้บริหารบางส่วนไม่ตระหนักถึงสิทธิและโอกาสทางการศึกษาของคนพิการและระบบการบริหารจัดการศึกษาสำหรับคนพิการขาดเอกภาพ สภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาไม่เอื้อต่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ นอกจากนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ยังได้เสนอปัญหาที่สอดคล้องกับปัญหาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่พบว่า ยังมีปัญหาการทำงานด้านกระบวนการนิเทศ กำกับติดตามการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมในสถานศึกษาที่ไม่เป็นรูปธรรม และขาดความสม่ำเสมอทำให้ผลการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมในสถานศึกษาไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับแนวคิดของพรเพ็ญ ทองโท และคณะ ที่ได้เสนอว่า แม้ปัจจุบันจะมีแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่ชัดเจนมากขึ้น แต่ยังคงมีอุปสรรคเนื่องจากการศึกษาแบบเรียนรวมถูกมองว่าระบบการศึกษาเป็นปัญหาต่อการจัดการศึกษาไม่ใช่ตัวนักเรียนเป็นผู้มีปัญหา ซึ่งแตกต่างกับการเรียนร่วมทั้งในเรื่องการจัดหลักสูตรที่ไม่ยืดหยุ่น การจัดสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการสอนเด็กทุกคน การขาดแคลนอุปกรณ์ครูและผู้บริหารที่ไม่ให้การสนับสนุน และเจตคติในทางลบของผู้ปกครอง ขาดการติดตามผลการดำเนินงานจากผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์และผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนยังไม่เห็นความสำคัญและคิดว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษควรไปเรียนที่โรงเรียนการศึกษาพิเศษ และงบประมาณก็ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร (พรเพ็ญ ทองโท และคณะ, 2563)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาถือเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมในสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญและทราบถึงปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหารในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญอันจะนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน สถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาแบบเรียนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ ตามบทบาทที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพึงมีพึงปฏิบัติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
2. เพื่อศึกษาบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. เพื่อศึกษาผลการยืนยันบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีแผนแบบการวิจัยในลักษณะการศึกษาแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว ตรวจสอบสภาพการณ์ไม่มีการทดลอง (the one shot, non experimental design) เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประชากร การวิจัยครั้งนี้ ประชากรประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 62 เขต

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 56 เขต โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูป Krejcie and Mogan และใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบแบ่งประเภท (Proportional Stratified Random Sampling) จำแนกตามภูมิภาค

ผู้ให้ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2) ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา 3) ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา 4) ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษหรือผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ 5) ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางหรือผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก 6) รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษหรือรองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ และ 7) รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางหรือรองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยเมื่อรวมผู้ให้ข้อมูลเขตพื้นที่การศึกษาละ 7 คน จำนวน 56 เขต รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 392 คน ทั้งนี้โดยใช้ผู้ให้ข้อมูลเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) แบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire) และแบบสอบถาม (Questionnaire)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน โดยจะขอหนังสือ นำเพื่อแจ้งผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในทุกขั้นตอน การเก็บข้อมูลแบบสอบถาม ผู้วิจัยจัดส่งและรับคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่ที่สามารถดำเนินการได้ แต่สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่ติดขัดด้วยข้อจำกัดด้านความพร้อมและเวลาได้ใช้วิธีการส่งและรับคืนทางไปรษณีย์ โดยวิธีการลงทะเบียน และการเก็บข้อมูลแบบสอบถามเพื่อยืนยันบทบาท ผู้วิจัยจัดส่งและรับคืนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัย ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลทุกขั้นตอนและนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติในการวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลมาสรุปเป็นตัวแทนที่ศึกษา

2. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิ การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสิทธิภาพการทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน โดยใช้ความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยใช้ค่าสถิติค่ามัธยฐาน (Median) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดของเบสต์ (Best) (Best W. John, 1970)

4. การวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบยืนยัน ใช้ความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) โดยใช้แบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าองค์ประกอบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นพหุองค์ประกอบ ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) กำหนดนโยบายและวางแผนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 2) พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 4) พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวม 5) จัดระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม และรายงานผลการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 บทบาท ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายและแผนงานเพื่อการศึกษาแบบเรียนรวม 2) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสอนเพื่อการศึกษาแบบเรียนรวม 3) การส่งเสริมการทำงานและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาแบบเรียนรวม 4) การพัฒนาความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวม 5) การนิเทศและติดตามการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในเขตพื้นที่

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ผลการยืนยันบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นสอดคล้องกันว่าบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัศึกษามีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญการยืนยันบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา	ความคิดเห็น							
	ความถูกต้อง		ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ความเป็นประโยชน์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ

บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา	ความคิดเห็น							
	ความถูกต้อง		ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ความเป็นประโยชน์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.บทบาทการกำหนดนโยบายและแผนงานเพื่อการศึกษาแบบเรียนรวม	5	100	5	100	5	100	5	100
2. บทบาทการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสอนเพื่อการศึกษาแบบเรียนรวม	5	100	5	100	5	100	5	100
3. บทบาทการส่งเสริมการทำงานและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาแบบเรียนรวม	5	100	5	100	5	100	5	100
4. บทบาทการพัฒนาความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวม	5	100	5	100	5	100	5	100
5. บทบาทการนิเทศและติดตามการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในเขตพื้นที่	5	100	5	100	5	100	5	100

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ จำนวน 5 คน มีความคิดเห็นว่าตรงกันว่าบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 5 บทบาทหลัก มีความถูกต้อง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีความเหมาะสม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีความเป็นไปได้ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และมีความเป็นประโยชน์ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า องค์ประกอบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) กำหนดนโยบายและวางแผนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 2) พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 4) พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวม 5) จัดระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม และรายงานผลการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัยข้อที่ 1 คือ องค์ประกอบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นพหุองค์ประกอบที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการศึกษาแบบเรียนรวมมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนทุกคน โดยเฉพาะผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การกำหนดนโยบายเป็นรากฐานสำคัญที่กำหนดทิศทางของระบบการศึกษาแบบเรียนรวม รวมถึงการวางแผนที่ดี

ช่วยให้การดำเนินงานมีความชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของประเทศ สังคม และชุมชน รวมถึงหากโรงเรียนมีนวัตกรรมทางการศึกษาทำให้การเรียนรู้มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับให้เหมาะกับนักเรียนแต่ละคนได้ และการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนต้องสร้างเครือข่ายที่ช่วยให้สามารถแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทรัพยากร และแนวทางปฏิบัติที่ดีได้ อีกทั้งการพัฒนาบุคลากรให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสามารถจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียนจะส่งผลดีต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม การประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้แน่ใจว่าการเรียนรวมเป็นไปตามเป้าหมายและสามารถปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวไว้ว่า รูปแบบการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรวมไว้ 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ประกอบด้วย 1.1 เครือข่าย 1) เครือข่ายภายใน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการบริหารจัดการเรียนรวม คณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรและการเรียนการสอน และ คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในในการจัดการเรียนรวม 2) เครือข่ายภายนอก ได้แก่ เครือข่ายชุมชน เครือข่ายโรงเรียนเรียนรวม และเครือข่ายหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง 1.2 บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหมายถึงคุณสมบัติและบทบาทของบุคลากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง นักเรียนพิการ และนักเรียนทั่วไป 1.3 สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ แหล่งบริการทางวิชาการ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย 2.1 การวางแผน (Planning) 2.2 การจัดการองค์กร (Organizing) 2.3 การส่งเสริมสนับสนุน (Supporting) 2.4 การประสานงาน (Coordinating) 2.5 การควบคุม (Controlling) 2.6 การรายงาน (Reporting) องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Outputs) ประกอบด้วย 3.1 คุณภาพผู้เรียน 3.2 การจัดการเรียนการสอน 3.3 การบริหารจัดการเรียนรวม 3.4 การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย 4.1 เงื่อนไขภายใน ได้แก่ ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์และมีภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรวม ครูที่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรวมและกระบวนการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และ นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 4.2 เงื่อนไขภายนอก ได้แก่ ผู้ปกครองที่ส่งเสริมสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนรวมในการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมมีกรอบแนวคิดสำคัญที่นำมาใช้เพื่อให้เกิดการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2557)

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย ประกอบด้วย 5 บทบาท ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายและแผนงานเพื่อการศึกษาแบบเรียนรวม 2) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสอนเพื่อการศึกษาแบบเรียนรวม 3) การส่งเสริมการทำงานและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาแบบเรียนรวม 4) การพัฒนาความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวม 5) การนิเทศและติดตามการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในเขตพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

เป็นบทบาทเชิงพหุวิธีการ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมในปัจจุบันยังเป็นนโยบายใหม่และประเด็นท้าทายที่ยังต้องได้รับการพัฒนาและแก้ปัญหาให้ตอบโจทย์ของผู้รับบริการ และให้ครอบคลุมรอบด้าน ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายและนโยบายส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่ชัดเจน รวมทั้งมีความพยายามที่จะดำเนินการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แต่ก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ทำให้การดำเนินงานการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังปรากฏชัดเจนว่ามีผู้เรียนจำนวนมากที่ยังอยู่ในระบบโรงเรียนก็ยังคงถูกกีดกันหรือแบ่งแยกทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา พื้นฐานทางสังคมหรือวัฒนธรรม เพศ ความสามารถ หรือภาวะการดำรงชีวิต รวมทั้งไม่สามารถเรียนรู้ได้เนื่องจากได้รับการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ จากผลการรายงานการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวม ปีงบประมาณ พ.ศ.2566 เพื่อให้นักเรียนพิการเรียนรวมได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษา ผลการประเมินโครงการตามตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการและยุทธศาสตร์ชาติยังไม่บรรลุ โดยเฉพาะการขับเคลื่อนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความเข้มแข็งสามารถขับเคลื่อนนโยบายและบริหารจัดการเรียนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเพียงการดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการวางแผนขับเคลื่อน และร่างเอกสารและแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวไว้ว่า นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2568 ได้แก่ นโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ในข้อที่ 6 กล่าวถึง นโยบายเร่งด่วนในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องดำเนินการ ดังนี้ 1) พัฒนาองค์ความรู้ เจตคติและทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 2) สร้างเครือข่ายบูรณาการความร่วมมือช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระหว่างสถานศึกษากับทีมสหวิชาชีพ และ 3) นิเทศ กำกับ ติดตาม โดยร่วมมือกับเครือข่ายในทุกภาคส่วน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) โดยบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษายังสอดคล้องกับสเคลกา (Schuelka) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการที่สร้างให้เกิดมาตรฐานและทำให้การจัดการเรียนรวมประสบ ความสำเร็จประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การมีแนวคิดและคำจำกัดความ ที่ชัดเจน มีการอธิบายและสื่อสารให้เข้าใจได้ง่าย องค์ประกอบที่ 2 คือ การกำหนดเป้าหมายของการศึกษา กำหนดการประเมินและตัวชี้วัด รวมถึงกำหนดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม องค์ประกอบที่ 3 คือการมีความเข้าใจถึงความท้าทายด้านโครงสร้างการศึกษาและวัฒนธรรมย่อยที่อยู่ภายใต้ระบบการศึกษาอันนำไปสู่การปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ องค์ประกอบที่ 4 คือ การสร้างกลยุทธ์การดำเนินงานที่ได้รับการออกแบบให้รองรับโครงสร้างการทำงาน หลักสูตรการเรียนการสอน แผนงาน การปฏิบัติ การประเมินผล และกระบวนการจัดการศึกษาในแต่ละโรงเรียน องค์ประกอบที่ 5 คือ การพัฒนาระบบการอบรมหรือพัฒนาศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุนอย่างรอบด้าน รวมถึงทรัพยากรสำหรับครูและผู้บริหารในโรงเรียนทุกคน องค์ประกอบที่ 6 คือ ผู้นำสามารถกำหนดนโยบายการจัดการเรียนรวมที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการจัดทำระบบข้อมูลการจัดการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตรและระบบทางสังคมที่เชื่อมต่อ กับการจัดการเรียนรวม รวมถึงการวางนโยบายรองรับ

การจ้างงานกับนักเรียนที่จบหลักสูตร การเรียนรวม เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและเห็นการเปลี่ยนแปลงได้ (Schuelka M.J.,2018) สอดคล้องกับ ญาณวรุฒม์ ตีระพัฒน์ กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรวมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนโยบายและการวางแผนส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 2) ด้านการจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการเรียนรวม 3) ด้านบริหารจัดการสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ 4) ด้านหลักสูตรสถานศึกษา 5) ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการจัดการศึกษา 6) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (ญาณวรุฒม์ ตีระพัฒน์, 2564)

ดังนั้นในสถานการณ์ปัจจุบัน เราต้องทุ่มเทแรงกายแรงใจเพื่อให้มีการศึกษาที่เหมาะสมและให้การศึกษาแก่เด็กที่ด้อยโอกาส การเรียนรวมของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียนกลุ่มนี้เป็นโจทย์ใหญ่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นหน่วยงานหลัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารณี อุทัยรัตนกิจ ศึกษางานวิจัยเรื่อง การศึกษาแบบเรียนรวมเพื่อความเป็นธรรมในสังคม ผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมนำมาสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ด้านบทบาทและแนวทางการดำเนินงาน ทั้งระดับนโยบาย ระดับสถานศึกษา และระดับผู้เรียน โดยเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดและเจตคติของบุคลากรที่เกี่ยวข้องและของสังคม ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการศึกษาของสถานศึกษา บทบาทการทำงานของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องดำเนินการที่รอบด้านและทันสมัย โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ จึงเป็นบันไดขั้นแรกที่จะพาไปสู่เป้าหมาย ถ้าหากยังไม่สามารถก้าวขึ้นบันไดขั้นแรกได้อย่างมั่นคง ก้าวต่อไปก็นับว่าเกือบไม่มีทางเป็นไปได้ (ดารณี อุทัยรัตนกิจ, 2566)

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ผลการยืนยันบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 คือ ผลการยืนยันบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน มีความเห็นสอดคล้องกันว่าบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 บทบาท คือ 1. การกำหนดนโยบายและแผนงานเพื่อการศึกษาแบบเรียนรวม 2. การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสอนเพื่อการศึกษาแบบเรียนรวม 3. การส่งเสริมการทำงานร่วมกันในเครือข่ายโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการพัฒนานักเรียน 4. การพัฒนาความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 5. การนิเทศและติดตามการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในเขตพื้นที่ นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวิทยังมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า เมื่อได้พิจารณาบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษาแล้วนั้น สามารถนำไปเป็นกระบวนการดำเนินงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาได้ ซึ่งจะช่วยในการกำหนดนโยบายด้านการบริหารจัดการและการวางแผนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่ส่งผลต่อการวางระบบเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสอนเพื่อ

การศึกษาแบบเรียนรวมให้ประสบความสำเร็จ โดยการใช้เครือข่ายความร่วมมือกับทุกการส่วนซึ่งถือเป็นบทบาทที่สำคัญที่จะพัฒนาครูการศึกษาพิเศษให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวม และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต้องมีบทบาทในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในเขตพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญลักษณ์ จันทศรี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารการศึกษาพิเศษของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม สำนักงานศึกษาธิการภาค 14 ผลการวิจัยพบว่า ด้านความต้องการการบริหารการศึกษาพิเศษ คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กพิเศษในแต่ละประเภท ให้แก่ ครู ผู้ปกครองและหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ซึ่งยังคงมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดหรือแยกประเภทของเด็กพิเศษและลักษณะต่าง ๆ ของเด็กพิเศษในแต่ละประเภท รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณให้ทันเวลาและจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องโครงการและให้หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาพิเศษ จัดประชุม อบรม ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนและผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรวม อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง มีการคัดกรองเด็กพิเศษตามแบบคัดกรองของกระทรวงศึกษาธิการ สอดคล้องกับการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณและด้านการบริหารทั่วไปโดยกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรวม และสร้างความรู้ความเข้าใจภายในโรงเรียนทั้งครูผู้สอนและผู้ปกครอง เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรวมได้อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ และรูปแบบการบริหารการศึกษาพิเศษของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม สำนักงานศึกษาธิการภาค 14 มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีความถูกต้อง และมีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการวิจัย (ธัญลักษณ์ จันทศรี, 2562) และสอดคล้องกับ แวตนา ไชยขันธ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนในสังกัดศึกษาธิการภาค 12 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนในสังกัดศึกษาธิการภาค 12 ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ เนื้อหา กระบวนการจัดการศึกษา และเงื่อนไขความสำเร็จ และการประเมินการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนในสังกัดศึกษาธิการภาค 12 จำนวน 4 ด้าน ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ (แวตนา ไชยขันธ, 2565)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงองค์ประกอบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมให้บรรลุผลและประสบความสำเร็จจะต้องมีองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ กำหนดนโยบายและวางแผนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวม และจัดระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม และรายงานผลการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งสามารถกำหนดเป็นบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้ 5 บทบาท ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบายและแผนงานเพื่อการศึกษาแบบเรียนรวม 2) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสอนเพื่อการศึกษาแบบเรียนรวม 3) การส่งเสริมการทำงานและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาแบบเรียนรวม 4) การพัฒนาความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวม 5) การนิเทศและติดตามการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในเขตพื้นที่

บทสรุป

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 บทบาท ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายและแผนงานเพื่อการศึกษาแบบเรียนรวม 2) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสอนเพื่อการศึกษาแบบเรียนรวม 3) การส่งเสริมการทำงานและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาแบบเรียนรวม 4) การพัฒนาความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอน

แบบเรียนรวม 5) การนิเทศและติดตามการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในเขตพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กระทรวงศึกษาธิการควรนำบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษาไปกำหนดเป็นแนวปฏิบัติให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมเพื่อเป็นแนวทางนำสู่การส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรนำบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสร้างความรู้ความเข้าใจ และสร้างคู่มือให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาควรจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติการ และกำหนดนโยบายทางด้านการบริหารจัดการแบบเรียนรวมอย่างจริงจังต่อเนื่องให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

เพื่อประโยชน์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอนาคตภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของไทย รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (2545) ฉบับที่ 3 (2553) และฉบับที่ 4 (2562). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 - 2568 และนโยบายระยะเร่งด่วน (ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567).
- ญาณวรุตม์ ติระพัฒน์. (2564). การจัดการเรียนรวมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณรงค์ เหล่าธีระเชาวน์. (2556). สิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยรัฐธรรมนุญสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- ดารณี อุทัยรัตนกิจ. (2566). การศึกษาแบบเรียนรวมเพื่อความเป็นธรรมในสังคม *Inclusive Education for Social Justice*. สืบค้น 15 ตุลาคม 2566. จาก <https://www.>

orst.go.th/FILEROOM/ CABROYINWEB/DRAWER002/GENERAL/ DATA0001/
00001477.PDF.

ธัญลักษณ์ จันทศรี. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารการศึกษาพิเศษของโรงเรียนต้นแบบการ
เรียนรวม สำนักงานศึกษาธิการภาค 14. *ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและการบริหาร*.
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

พรเพ็ญ ทองโท และคณะ. (2563). ปัจจัยของความสำเร็จและสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรวม
โรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ*,
9(1), 56-69.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่
ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *รายงานการวิจัยความทั่วถึงและเท่าเทียมของการจัด
การศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2557). *เล่มที่ 16 การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม*. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2560). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรวม
เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สุชาดา บุปผา. (2557). *การศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education)*. อุดรธานี: คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

Best W. John. (1970). *Research in Education*. Englewood Cliffs. New Jersey: Rrentice-
Hall inc.

Schuelka, M.J. (2018). *Implementing inclusive education.*” in *K4D Helpdesk Report*.
Brighton, UK: Institute of Development Studies.